

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2018

YEARBOOK

2018

ГОДИНА 9
БРОЈ 11

VOLUME IX
NO 11

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2018
YEARBOOK

ГОДИНА 9
БР. 11

VOLUME IX
NO 11

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

доц. д-р Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Виолета Димова

доц. д-р Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

доц. д-р Ева Ѓорѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Цанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Гуришиќ-Беканович – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Сузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија
проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска, доц. д-р Ева Ѓорѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, доц. д-р Даринка Маролова, лектор д-р Весна Коцева, виш лектор м-р Снежана Кирова, лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор м-р Надица Негриевска, лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

доц. д-р Ева Ѓорѓиевска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)

лектор м-р Биљана Петковска, лектор м-р
Крсте Илиев, лектор м-р Драган Донеv
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А
п. факс 201, 2000 Штип
Р. Македонија

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD— University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Ridvan Canim, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD— University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kkona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neofilt Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD, Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Ass. Prof. Darinka Marolova, PhD, lecturer Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva, MA, lecturer Nadica Negrievska, MA, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasova

(Macedonian language)

lecturer Biljana Petkovska, lecturer Krste

Iliev, lecturer Dragan Donev

(English language)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

----- *Книжевност*

Цветанка Стоилова

ПСИХОЛОШКИОТ РЕЛАТИВИЗАМ ВО РОМАНОТ ПОКОЛНИОТ
МАТИЈА ПАСКАЛ ОД ЛУИЏИ ПИРАНДЕЛО

Cvetanka Stoilova

THE PSYCHOLOGICAL RELATIVISM IN THE NOVEL THE LATE
MATTEA PASCAL BY LUIGI PIRANDELO 9

Ева Ѓорѓиевска

ИТАЛИЈАНСКАТА ЛАУДА ВО XIII ВЕК:
ДАМАТА ОД РАЈОТ ИЛИ ПЛАЧОТ НА БОГОРОДИЦА

Eva Gjorgjievska

THE ITALIAN XIII CENTURY LAUDA:
DONNA DE PARADISO OR PIANTO DELLA MADONNA 23

Natalija Pop Zarieva, Krste Iliev, Dragan Donev

MARY SHELLEY'S FRANKENSTEIN AND BYRON 29

----- *Преведување*

Светлана Јакимовска

ИНТЕРПРЕТАТИВНАТА ТЕОРИЈА ВО РАМКИТЕ
НА СОВРЕМЕНИТЕ ПРЕВЕДУВАЧКИ ТЕОРИИ

Svetlana Jakimovska

INTERPRETATIVE THEORY IN THE FRAMEWORK OF
CONTEMPORARY TRANSLATION THEORY 37

Даринка Маролова, Роберта Костадиновска

ЛЕКСИЧКА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ ГЕРМАНСКИОТ
И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК СОГЛЕДАНА ПРЕКУ ПРЕВОДОТ
НА НОВЕЛАТА СМРТ ВО ВЕНЕЦИЈА ОД ТОМАС МАН

Darinka Marolova, Roberta Kostadinovska

LEXICAL EQUIVALENCE BETWEEN GERMAN AND
MACEDONIAN CONSIDERED THROUGH THE TRANSLATION
OF THOMAS MANN'S NOVELLA DEATH IN VENICE 43

Даринка Маролова, Николина Лукароска

ЕКСПЛИЦИРАЊЕ НА ИМПЛИЦИТНИТЕ ИСКАЗИ ВО
ПРЕВОДОТ ОД ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Darinka Marolova, Nikolina Lukaroska

EXPLICATION OF IMPLICIT EXPRESSIONS IN TRANSLATION
FROM GERMAN INTO MACEDONIAN 51

----- *Јазик*

Марија Леонтиќ

ЗБОРОВНИ КЛАСИ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

WORD CLASSES IN THE TURKISH AND IN THE

MACEDONIAN LANGUAGE 59

----- *Методика*

Марија Тодорова

УЛОГАТА НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК (J2) ПРИ УСВОЈУВАЊЕ НА

ШПАНСКИОТ ЈАЗИК (J3) ОД СТРАНА НА МАКЕДОНСКИ СТУДЕНТИ

Marija Todorova

THE ROLE OF L2 ENGLISH IN L3 SPANISH ACQUISITION BY

MACEDONIAN LEARNERS 69

Драган Донеv, Крсте Илиев, Наталија Попзариева

КУЛТУРОЛОШКИ ИМПЛИКАЦИИ ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА

ДЕЛОВЕН АНГЛИСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК И НЕГОВАТА

УПОТРЕБА КАКО ЛИНГВА ФРАНКА

Dragan Donev, Krste Iliev, Natalija Popzarieva

CULTURAL IMPLICATIONS IN BUSINESS ENGLISH ASSESSMENT

AS A FOREIGN LANGUAGE AND ITS USE AS LINGUA FRANCA 77

ЛЕКСИЧКА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ ГЕРМАНСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК СОГЛЕДАНА ПРЕКУ ПРЕВОДОТ НА НОВЕЛАТА *СМРТ ВО ВЕНЕЦИЈА* ОД ТОМАС МАН

Даринка Маролова¹
Роберта Костадиновска²

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
darinka.marolov@ugd.edu.mk

²Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
kostadinovska.45@gmail.com

Апстракт. Предмет на истражување на овој научен труд се начините на воспоставување лексичка еквивалентност согледани преку преводот на новелата „Смрт во Венеција“ од Томас Ман на македонски јазик. Притоа се става акцент на преведувачките проблеми и постапките кои ги применувал преведувачот со цел да најде соодветен преводен еквивалент, кој најмногу ќе одговара на културата – цел. Детално се анализираат три вида на еквивалентни релации, и тоа: целосна еквивалентност, делумна еквивалентност и непостоењето на еквивалентност (нула-еквивалентност).

Клучни зборови: *преведување, лексичка еквивалентност, преведувачки проблем, преведувачка постапка, реалии*

LEXICAL EQUIVALENCE BETWEEN GERMAN AND MACEDONIAN CONSIDERED THROUGH THE TRANSLATION OF THOMAS MANN'S NOVELLA *DEATH IN VENICE*

Darinka Marolova¹
Roberta Kostadinovska²

¹Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
darinka.marolova@ugd.edu.mk

²Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
kostadinovska.45@gmail.com

Abstract. Research subject of this scientific paper are the ways of establishing lexical equivalence seen through the translation of the novella "Death in Venice" from Thomas Mann into Macedonian. Emphasis is put on the translation problems and procedures that the translator has applied in order to find a suitable translational equivalent, which would suit best the culture - recipient. Here are detailed analyzed the tree arts of equivalence relations, i.e. total equivalence, part equivalence and non - existence of equivalence (zero - equivalence).

Key words: *translation, lexical equivalence, translation problem, translation procedure, realia*

Вовед

Денес преведувањето има огромно значење и е, можеби, „една од најважните и најдостojни за почит дејности во општото светско знаење“ (Гете, во Колер 2001:35). Преведувачката активност е стара колку што е старо и човештвото, имајќи предвид

дека под поимот преведување е опфатено и усното предавање на некоја содржина, односно толкувањето (сп. Никодиновска 2009:20). Преведувањето, значи, претставува универзална човекова активност неопходна во секоја епоха и во сите делови на светот за остварување на контакти меѓу заедници кои зборуваат различни јазици, без оглед дали тие контакти се индивидуални или колективни, случајни или постојани, врзани за одредени економски размени или пак врзани за патување или за какви било меѓудржавни договори (сп. Никодиновска 2009:17).

Во споредбените науки за јазиците поимот „еквивалентност“ е преземен од техничките дисциплини со идејата дека во сите јазици постојат симетрични релации меѓу елементите и дека меѓу јазиците може да се врши размена на елементите со помош на едноставен систем на правила. Подоцна настапува сознанието дека воопшто не постојат двојки јазици што содржат беспрекорно симетрични лексички и граматички структури и дека реверзибилноста како најважна особина на еквивалентноста не е издржана во лингвистиката како во егзактните науки. Овој проблем особено ги засега транслатолозите кои како главна цел на секој вид преведување го поставуваат остварувањето на еквивалентноста меѓу јазичните елементи (сп. Маролова 2014: 9)

Ако транслаторните еквиваленти на ниво на денотација се сфатат како единици што ги врзува една иста семантичка содржина, а што можат да заземаат различни места во своите јазици, се доаѓа до заклучокот дека односите меѓу единиците на двата јазика не се повеќе еден спрема еден, туку дека на една единица од еден јазик може да ѝ одговараат повеќе или помалку од една единица од друг јазик. Во тој поглед се можни три случаи: целосна еквивалентност, нецелосна (делумна) еквивалентност и непостоење на еквивалентност (сп. Арсова-Николиќ 1999:140).

Во овој труд ќе се задржиме на овие три вида на еквивалентни релации воспоставени на лексичко ниво меѓу германскиот и македонскиот јазик. Како примарна литература врз која се врши анализата е германската новела „Смрт во Венеција“ од Томас Ман и нејзиниот превод на македонски јазик.

Цел на трудот е да се расветлат можните проблеми со кои се соочувал преведувачот во процесот на барање најсоодветен преводен еквивалент, до кој степен успеал да ги надмине и со кои постапки се користел при преведувањето.

Поимот „еквивалентност“

Поимот *еквивалентност*, во споредбените науки за јазиците е преземен од техничките дисциплини со идејата дека во сите јазици постојат симетрични релации меѓу елементите и дека меѓу јазиците може да се врши размена на елементите со помош на едноставен систем на правила. Но постои и сознанието дека не постојат јазици што содржат беспрекорно симетрични лексички и граматички структури и дека реверзибилноста како најважна особина на еквивалентноста не е издржана во лингвистиката како во егзактните науки. Токму овој проблем посебно ги засега преведувачите, кои како главна цел го поставуваат остварувањето на еквивалентноста меѓу јазичните елементи. Постојат повеќе теории за преведувањето и сите тие се концентрираат на одредени аспекти. Преведувачите не работат во иреални и апстрактни ситуации, туку имаат конкретни книжевни и културни интереси и сакаат оригиналот да биде прифатен во културата – примател. Затоа приспособувајќи се на постоечките локални услови преведувачите го адаптираат оригиналот за да ја соопштат пораката (Никодиновска 2009:41)

Приврзаниците на функционалистичките теории, пред сè Рајс и Фермер (сп. 1991:124), го сметаат преведувањето како вид на комуникација во која се репродуцира нов текст во друг јазик, кој треба да биде функционално еквивалентен на изворниот

текст. Тие ја разгледуваат еквивалентноста заедно со адекватноста. Теоријата е позната уште и како *теорија на скопос*, при што поимот *скопос* има грчко потекло и значи *цел*. Односно, секој појдовен текст носи одредена порака и има своја цел, што значи дека преводот треба да одговара на скопосот на појдовниот текст т.е да ја носи истата порака или да ја има истата цел. Поимот за еквивалентност упатува дека помеѓу истовредни информации од два јазика се воспоставуваат транслаторни релации.

Драги Михајловски (2006:38) воведува посоодветен назив „функционална еквивалентност“.

Според Колер (2001:216) постојат пет референтни рамки кои играат улога при утврдувањето на видот на транслаторната еквивалентност:

- Денотативна еквивалентност, која се ориентира според вонјазичната содржина што се соопштува во еден текст;
- Конотативна еквивалентност, која се ориентира според видот на вербализација на содржините во однос на конотативните димензии на еден текст (стилски слој, социолекти, фреквентност и сл.);
- Текстуално-нормативна еквивалентност, која се однесува на нормите за текстот и јазикот;
- Прагматска еквивалентност, која има за цел адаптација на транслатот кон примачот;
- Формално-естетска еквивалентност, која се однесува на одредени естетски, формални и индивидуално стилски карактеристики на појдовниот текст.

Видови преводна еквивалентност

Двојазичните речници тешко може верно да ја одразат сложеноста на лексичките односи во рамките на еден јазик и да дадат сосема валидни кореспонденти за сите значења на зборовите од еден во друг јазик.

Преведувачот, како примател на изворната порака, треба да ја анализира семантичката содржина на лексичките единици кои се носители на пораката, а потоа, како испраќач на преведената порака да ги анализира кореспондентите на тие лексички единици во јазикот – цел и, се разбира, да воспостави релации на еквивалентност меѓу двата јазика. Веќе спомнавме дека во однос на постигнувањето на преводна еквивалентност на лексичко ниво, се јавуваат три случаи (Арсова-Николиќ 1999:140): Целосна еквивалентност, делумна еквивалентност и нулта еквивалентност (непостоенење на еквивалентност).

При анализата понатаму ќе обрнеме внимание на секој од видовите преводна еквивалентност посебно и притоа секој вид ќе биде поткрепен со голем број примери, со цел да се увидат разликите и сличностите на лексичко ниво меѓу двата јазика.

А Целосна еквивалентност

Целосната преводна еквивалентност, или *совпаѓање еден спрема еден* (според Колер 2001:229) е релативно ретка појава, бидејќи се јавува кај еднозначни лексеми: кај личните и географските имиња, броевите, мерните единици, деновите во неделата, месеците, годишните времиња, научните и техничките термини, особено оние кои потекнуваат од латинскиот, грчкиот, а во поново време и од англискиот јазик, кои се поврзани пред сè со модерната технологија. При констатирањето на целосната преводна еквивалентност, преводот на изразот може да настапи без какви било тешкотии со едноставна транскрипција или буквална супституција со извесна адаптација кон морфолошкиот и графемскиот систем на јазикот-цел. Така постапувал

и преведувачот на новелата „Смрт во Венеција“ што може да се увиде од примерите што следуваат.

Табела 1

Германски израз во оригиналниот текст	Преводен еквивалент во македонскиот превод
<i>Gustav von Aschenbach</i>	<i>Густав фон Ашенбах</i>
<i>Fünzigsten</i>	<i>педесетти</i>
<i>Geburtstag</i>	<i>роденден</i>
<i>München</i>	<i>Минхен</i>
<i>Kontinent</i>	<i>континент</i>
<i>Cicero</i>	<i>Цицерон</i>
<i>Der Englische Garten</i>	<i>англиската градина</i>
<i>Aumeister</i>	<i>Аумајстер</i>
<i>Föhring</i>	<i>Феринг</i>
<i>Ungererstraße</i>	<i>унгерска улица</i>
<i>Schwabing</i>	<i>Швабинг</i>
<i>Minute</i>	<i>минута</i>
<i>Ziel</i>	<i>цел</i>
<i>Europa</i>	<i>Европа</i>
<i>Monate</i>	<i>месеци</i>
<i>Produkt</i>	<i>продукт</i>
<i>Natur</i>	<i>природа</i>
<i>Talent</i>	<i>талент</i>

Б Делумна еквивалентност

Нецелосната (делумна) еквивалентност ги претставува најчестите односи помеѓу лексичките и граматичките структури на интерлингвален план. Мозни се две ситуации на нецелосна еквивалентност: *совпаѓања еден спрема многу* и *совпаѓања многу спрема еден*. (сп. Колер 2001:230)

Совпаѓања еден спрема многу има кога на еден концепт од првиот јазик одговараат повеќе концепти од вториот. Тогаш се вели дека лексемата/синтагмата од изворниот јазик има пошироко семантичко поле од онаа на јазикот-цел. Меѓу основните проблеми од овој вид, кои се јавуваат на ниво на лексиката се полисемијата и хомонимијата. Во вакви случаи, кога се преведува треба особено да се внимава да не се направи грешка бидејќи јазикот-цел, во овој случај германскиот, нуди две или повеќе различни варијанти за единствениот изворен израз. Дезамбигвизацијата¹ се врши со помош на потесниот и поширокиот контекст, како и со помош на општите (енциклопедиски) познавања на преведувачот. (Рау/Маролова, 2014:17) Значи, со помош на дезамбигвизацијата преведувачот применува кокретизација т.е. замена на една лексема, која има пошироко семантичко поле со лексема со потесно семантичко поле.

¹ отстранување на повеќезначност

Табела 2

Германски израз во оригиналниот текст	Преводен еквивалент во македонскиот превод	Други лексеми кои се подведуваат под значењето на оригиналната лексема ¹
<i>Wesen</i>	<i>битие</i>	<i>суштество, карактер, суштина, нарав, суштина</i>
<i>Laune</i>	<i>расположение</i>	<i>каприц, кут</i>
<i>Gehalt</i>	<i>содржина</i>	<i>плата, содржина, зафатнина, волумен</i>
<i>Weg</i>	<i>пат</i>	<i>друм, начин</i>
<i>Form</i>	<i>форма</i>	<i>облик, стил, кондиција, состојба, модел, шема, начин</i>
<i>Flur</i>	<i>ходник</i>	<i>поле, појланка, ледина</i>
<i>Land</i>	<i>држава</i>	<i>село, копно, почва, земја, покраина</i>
<i>Fuhrwerk</i>	<i>кола</i>	<i>возило</i>
<i>Lust</i>	<i>желба</i>	<i>страст, задоволство, радост</i>
<i>Farbe</i>	<i>боја</i>	<i>фарба</i>
<i>Boden</i>	<i>земја</i>	<i>под, почва, тло, таван</i>
<i>Fuß</i>	<i>нога</i>	<i>стопало, подножје, стапка</i>
<i>Gedanke</i>	<i>мисла</i>	<i>идеја</i>
<i>Aufgabe</i>	<i>задача</i>	<i>откажување, резигнација, прекин на работа, предавање, обврска</i>
<i>Uhr</i>	<i>час</i>	<i>часовник</i>
<i>Dasein</i>	<i>постоење</i>	<i>егзистенција, присуство</i>
<i>Stelle</i>	<i>место</i>	<i>позиција, функција</i>
<i>Haus</i>	<i>дом</i>	<i>куќа</i>
<i>Art</i>	<i>вид</i>	<i>сорта, начин</i>
<i>Flut</i>	<i>поплава</i>	<i>бран, прилив</i>
<i>Meisterschaft</i>	<i>мајсторство</i>	<i>светско првенство</i>
<i>Stock</i>	<i>стап</i>	<i>кат, страк</i>

Совпаѓања многу спрема еден има кога изразот на изворниот јазик има потесно семантичко поле од оној на јазикот-цел. При преводот од македонски на германски јазик ова воопшто не е проблематично, затоа што на преведувачот му стои на располагање еден единствен израз во јазикот-цел кој тој едноставно ќе го преземе, без да има потреба да детално да навлегува во семантичката структура на изразот од изворниот јазик. (Рау/Маролова, 2014:18) Овде преведувачот применува генерализација т.е. замена на една лексема, која има потесно значење со лексема со пошироко значење.

¹ Според речникот на Рау/Грчева 2006

Табела 3

Германски израз во оригиналниот текст	Преводен еквивалент во македонскиот превод	Други лексеми кои се подведуваат под значењето на преводот ¹
<i>Bauwerk</i>	<i>градба</i>	<i>Bau</i>
<i>Anfall</i>	<i>напад</i>	<i>Angriff, Überfall</i>
<i>Ferne</i>	<i>далечина</i>	<i>Entfernung, Weite</i>
<i>Augenblick</i>	<i>момент</i>	<i>Moment</i>
<i>Liebhaber</i>	<i>љубовник</i>	<i>Geliebter, Lover</i>
<i>Einbildungskraft</i>	<i>фантазија</i>	<i>Phantasie, Trugbild, Phantasma, Schwärmerei</i>
<i>Art</i>	<i>вид</i>	<i>Sorte, Aspekt, Aktionsart, Sehkraft, Sehvermögen, Form, Gestalt</i>
<i>Öde</i>	<i>пусто</i>	<i>Verlassen, wüst</i>
<i>Genosse</i>	<i>другар</i>	<i>Gefährte, Freund, Kamerad, Kollege,</i>
<i>Insel</i>	<i>остров</i>	<i>Eiland</i>

В Нулта еквивалентност (непостоење на еквивалентност)

За отсуство на еквивалентност или совпаѓања еден спрема нула (герм. Eins-zu-null-Entsprechungen) се говори кога постојат привремени празнини² во лексичкиот или во граматичкиот систем на јазикот-цел, затоа што лексемите во изворниот јазик се поврзани со културата на овој народ. Ваквите културни специфики на ниво на лексеми се нарекуваат *реалии*. Задачата на преведувачот во вакви случаи е да пронајде начин како да ги пополни овие празнини. (Рау/Маролова 2014: 19) Во такви случаи се применува некоја преведувачка постапка (најчесто парафраза, а поретко приближен превод, модулација и сл.) со која се доловува идејата, смислата, значењето и стилот.

Табела 4

Германски израз во оригиналниот текст	Соодветен преводен еквивалент во речникот ³	Преводен еквивалент во македонскиот превод
<i>Wirtsgarten</i>	/	<i>градина меѓу дрвјата</i>
<i>Siesta</i>	/	<i>попладневна дремка</i>
<i>naßkalt</i>	/	<i>студ и влага</i>
<i>farblos</i>	/	<i>жолтоцрвеникави трепки</i>
<i>dickdunstig</i>	/	<i>полно со густы испарувања</i>

Заклучок

Преведувањето му овозможува на преведувачот да ја истакне својата креативност и од оригиналот т.е. од изворниот текст да создаде нов текст или превод, со што изворниот текст ќе оживее во друга култура т.е во културата на јазикот на кој е преведен. Техниките и постапките со кои се служи преведувачот зависат од многу

¹ Според речникот на Рау/Грчева 2006

² Нив Колер (2001:232) ги нарекува 'вистински празнини'.

³ Лексемите од оваа категорија ги нема во двојазичниот речник на Рау/Грчева (2006)

фактори, но пред сè од типот на текстот што се преведува како и од ефектот што треба да се пренесе.

Преку преводот на новелата „Смрт во Венеција“ востановивме дека воспоставувањето на целосна преводна еквивалентност е ограничено, затоа што совпаѓања на лексемите и по форма и по содржина во кои било во два јазика е ретка појава. Во преводот претежно се воспоставува делумна еквивалентност, со конкретизација или генерализација. Кај непостоењето на преводна еквивалентност, на лексичко ниво при превод на реалии, се јавуваат најголеми проблеми. Тогаш најмногу доаѓаат до израз умешноста и подготвеноста на преведувачот, како и количеството на знаење и информации со кои тој располага. Во вакви случаи преведувачот најмногу се грижи да постигне прифатливост за лексемата во културата-цел, односно да воспостави таканаречено одомаќинување. Тоа го постигнува со примена на некои преведувачки постапки, како што се парафраза, приближен превод, модулација, адаптација и сл.

Користена литература

1. Koller, W (2001) *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*, 6. Aufl. Wiebelsheim, Quelle & Meyer.
2. Mann Th. “Der Tod in Venedig” <http://www.archive.org/stream/dertodinvendig12108gut/12108.txt>
3. Reiß, K. & Vermeer, H.J. (1991) *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheori*, Tübingen, Niemeyer.
4. Marolova, D. (2014) *Kultur in Prosatexten in übersetzungswissenschaftlicher Beleuchtung mit einer exemplarischen Analyse von Texten aus dem Deutschen und dem Makedonischen* (Dissertation), Fakultät für Sprachen, Kulturen und Kommunikation, SEEU, Tetovo.

*

1. Никодиновска, Р. (2009) *Дидактика и евалуација на преведувањето од италијански на македонски јазик и обратно*, Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“.
2. Ман, Т. (2003) *Смрт во Венеција*, Превод Аполон Гилески, Скопје, Матица Македонска.
3. Михајловски, Д. (2006) *Под Вавилон. Задачата на преведувачот*, Скопје, Каприкорнус.
4. Рау, П., Маролова, Д. (2014) *Скрипта по предметот Преведување и толкување од македонски на германски јазик*, Штип, Универзитет „Гоце Делчев” - Штип.